Erikoiskaupan liitto Etu ry

Lausunto 11.11.2022

Asia: HE 111/2022 vp

Edustajakannedirektiivin täytäntöönpano

Lausunnonantajan lausunto Eduskunnan talousvaliokunnalle

Erikoiskaupan liitto Etu ry kiittää mahdollisuudesta ja lausuu pyydettynä lausuntona seuraavaa:

Toistamme pääosin jo lausuntopyyntövaiheessa lausutut näkemyksemme.

Edustajakannetyöryhmässä elinkeinoelämää edustaneet Elinkeinoelämän keskusliitto EK ja Suomen Yrittäjät ovat jättäneet mietintöön eriävän mielipiteen, joka koskee ehdotuksia oikeutettujen yksiköiden toiminnan ja kanteiden rahoituksesta. Myös Erikoiskaupan liitto Etu ry yhtyy tuolloin EK:n ja SY:n esittämään kritiikkiin ja sen perusteluihin.

Erityinen huoli on järjestöjen ulkopuolinen rahoitus, joka on edelleen esityksessä sallittua. Tulisi vielä kerran harkita sen kieltämistä. Herää aina epäilys, mikä on rahoittajan motiivi rahoittaa yksittäistä tapausta. Rahoituksen tulisi perustua kanteiden osallistumismaksuun ja järjestön perusrahoitukseen.

Oikeutettuina yksiköinä mainitut viranomaistahot ovat loogisia valintoja ja myös riittäviä asioiden vireille saamiseksi niin kotimaassa, kuin rajat ylittävissä tapauksissakin.

Lakiesityksen mukaan toisessa ETA-valtiossa rajat ylittäviä edustajakanteita varten nimetty oikeutettu yksikkö, joka on merkitty edustajakannedirektiivin 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun luetteloon, voi panna vireille rajat ylittävän edustajakanteen Suomessa, jos kieltotoimenpiteen kohteena oleva menettely loukkaa oikeutetuksi yksiköksi nimetyn viranomaisen tai järjestön suojaamia kuluttajien yhteisiä etuja. Valvonnan tulee olla erityisen tarkkaa ulkomaisen järjestön taustojen varmistamisessa, sekä mahdollisen rahoituksen lähteiden selvittämisessä.

Rekisteröidyn yhdistyksen nimeäminen oikeutetuksi yksiköksi voi sisältää riskejä, vaikka lakiesityksessä onkin esitetty selkeät vaatimukset sekä yhdistykselle, että rahoituksen lähteille. Hyväksymiskriteerien tulee olla tiukat ja yhdistyksen toimintaa ja sen kelpoisuuden ylläpitoa tulisi aktiivisesti valvoa. Tähän ei lakiesityksessä nyt oteta kantaa.

Lakiesityksessä kuluttajien yhteisiä etuja edistävien järjestöjen nimeämisestä oikeutetuiksi yksiköiksi on esitetty ne vaatimukset, jolla järjestö voidaan hyväksyä oikeutetuksi yksiköksi. 3 §:n luettelon kohdat 6 ja 7 ovat erityisen tärkeitä, jotta voidaan varmistaa se, että ulkopuoliset tahot eivät voi vaikuttaa järjestön toimintaan ja sen esittämiin vaatimuksiin.

6 §:ssä todetaan, että oikeutetun yksikön on viiden vuoden välein ilmoitettava oikeusministeriölle 2 §:n 1 momentissa tarkoitetut tiedot. Nopeasti muuttuvassa yhteiskunnassa esitetty aika on pitkä. Näkemyksemme on, että tiedot tulisi ilmoittaa 2–3 vuoden välein jotta ne pysyvät ajan tasalla.

Samaan pykälään olisi lisättävissä tarvittava järjestön valvonta sen varmistamiseksi, että toiminta edelleen vastaa ilmoitettua.

Esityksessä ryhmäkannelain muuttamisesta todetaan, että ryhmäkanteen ulkopuolinen rahoittaja ei saa olla ryhmäkanteen vastaajan kilpailija tai vastaajasta riippuvainen. Rahoittaja ei saa vaikuttaa kantajan ryhmäkanteen käsittelyn puitteissa tekemiin päätöksiin kuluttajien yhteisten etujen kannalta haitallisella tavalla. Jos ulkopuolinen rahoitus sallitaan, olisi tärkeää, että ulkopuolinen rahoitus aina avattaisiin käsittelyn yhteydessä. Nyt esityksen mukaan näin tehtäisiin vain, jos ilmenee perusteluja epäilyjä epäasianmukaisesta vaikuttamisesta. Jos rahoitusta ei kaikissa tapauksissa avata, on hyvin epätodennäköistä, että epäasianmukainen vaikuttaminen pystytään havaitsemaan.

Oikeutetun yksikön velvollisuus neuvotella asiasta ennen kanteen nostamista tulisi ehdottomasti ulottaa viranomaisten lisäksi kuluttajajärjestöön. Tätä edellyttää sekä tasapuolisen käsittelyn vaatimus, että pyrkimys estää tuomioistuinkäsittely asiassa, joka voitaisiin ratkaista neuvottelemalla. Menettely ei voi olla kiinni siitä, ajaako kannetta viranomainen vai kuluttajajärjestö. Neuvottelu kuluttajajärjestön kanssa voi toteutua samalla aikajaksolla, kuin viranomaisenkin kanssa.

Erityisen tärkeää tämä on Etu ry:n edustamille erikoiskaupan toimijoille, joista suuri osa on pieniä pk-yrityksiä. Pienten resurssien vuoksi kalliilta tuomioistuinkäsittelyiltä pyritään välttymään. Jos kuluttajajärjestö on vastapuolena, se johtaa suoraan tuomioistuimeen, vaikka neuvottelu olisi voinut korjata tilanteen. Neuvottelu on todettu toimivaksi vaihtoehdoksi myös Kuluttaja-asiamiehen toiminnassa, kun ryhmäkanteilta on tämän avulla vältytty.

Erikoiskaupan liitto Etu ry

Ulla Pöllänen
toimitusjohtaja

Jukka Ropponen
johtaja, lakiasiat ja edunvalvonta

www.etu.fi